



ALGEMEEN BESTUUR

Vergadering d.d.: 16 september 2020 Agendapunt: 23
Betreft: Besluitvormend Programma: 4. Bestuur en organisatie
Portefeuillehouder: Middel
Route: DB-AB

Onderwerp

Toetspunten en onderzoeksonderwerpen rekenkamercommissie.

Bijlagen

Verordening Rekenkamercommissie waterschap Noorderzijvest 2020 (ter informatie bijgevoegd).

HET ALGEMEEN BESTUUR BESLUIT:

1. De toetspunten en mogelijke onderzoeksonderwerpen voor de rekenkamercommissie te bespreken en een keuze te maken om dit jaar - wel of vooralsnog niet - een onderzoek uit te laten voeren, en zo ja;
 2. Voor de uitvoering van het onderzoek opdracht te verlenen en een rekenkamercommissie in te stellen.
-

Inleiding

Op 11 maart 2020 is in de vergadering van het algemeen bestuur gesproken over een voorstel om een rekenkamercommissie in te stellen en is de bijbehorende verordening vastgesteld. In het fractievoorzittersoverleg van 19 mei jl. is oriënterend van gedachten gewisseld over de vraag wanneer het opportuun is om het instrument van de rekenkamercommissie in te zetten. In dat overleg is ook gesproken over mogelijke onderzoeksonderwerpen.

Aan de griffier is gevraagd om enkele selectiecriteria c.q. toetspunten te formuleren zodat deze samen met de genoemde onderzoeksonderwerpen in de vorm van een gespreksnotitie kan worden aangeboden aan het algemeen bestuur.

Beoogd effect

Dit voorstel is bedoeld om het algemeen bestuur te faciliteren in het maken van een keuze om dit jaar - wel of vooralsnog niet - een onderzoek uit te laten voeren door de rekenkamercommissie.

Argumenten

1.1 Er zijn diverse toetspunten die kunnen worden toegepast.

Een vraag die uitgebreid in het fractievoorzittersoverleg aan de orde is geweest is wanneer een onderwerp nu rekenkamercommissie waardig is? Ter beantwoording van die vraag zijn hierna enkele toetspunten geformuleerd zodat kan worden bepaald wanneer een onderwerp via de systematiek van de rekenkamercommissie zou kunnen worden beoordeeld. Er is gebruik gemaakt van de inbreng van de fractievoorzitters, van informatie van enkele waterschappen en gemeenten die een rekenkamer(commissie) hebben ingesteld en van informatie van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers & Rekenkamercommissies¹.

Het uitgangspunt is dat een onderzoek een zinvolle bijdrage dient te leveren aan de kaderstellende en toezichhoudende rol van het algemeen bestuur.

¹ <https://www.nvrr.nl/>: Op de website is o.a. een overzicht beschikbaar van publicaties van uitgevoerde onderzoeken door rekenkamers en rekenkamercommissies.

Bij de afweging spelen de volgende toetspunten een rol (niet limitatief en in willekeurige volgorde):

TOETSPUNTEN TOELICHTING

<i>Toegevoegde waarde</i>	Onderzoek moet nieuwe informatie opleveren op gebieden waar het algemeen bestuur nog geen of onvoldoende kaders stelt of controle heeft en die niet via andere bronnen beschikbaar is of verkregen kan worden (bijvoorbeeld via landelijke benchmarks). De toegevoegde waarde van het onderwerp naast ander onderzoek door bijvoorbeeld het dagelijks bestuur op basis van artikel 109a Waterschapswet (onderzoek doelmatigheid/doeltreffendheid), en eventueel onderzoek door de accountant.
<i>Belang:</i>	Het onderwerp heeft een substantieel financieel, organisatorisch, bestuurlijk of maatschappelijk belang en is door het waterschap te beïnvloeden.
<i>Leereffect:</i>	Uit het onderzoeksresultaat moet lering kunnen worden getrokken voor de toekomst. Het onderzoek dient toekomstgericht te zijn in die zin dat het antwoord geeft op de vraag: wat kunnen we (terugkijkend of vooruitkijkend) <u>leren</u> , waardoor we in de toekomst betere besluiten kunnen nemen als algemeen bestuur.
<i>Twijfel:</i>	Er is sprake van twijfel over beleid dat niet het beoogde effect oplevert (doeltreffendheid), of over beleid dat mogelijk niet efficiënt wordt uitgevoerd (doelmatigheid), of over het mogelijk niet voldoen aan wet- en regelgeving (rechtmatigheid).
<i>Risico:</i>	Mate van risico voor het waterschap, waaronder financieel. Gebrekkige uitvoering heeft relatief ernstige financiële of maatschappelijke gevolgen.
<i>Capaciteit:</i>	Het onderwerp moet voor de rekenkamercommissie haalbaar zijn en passen binnen de financiële en organisatorische mogelijkheden (sober en doelmatig).

Welk gewicht aan elk van de toetspunten afzonderlijk en in samenhang moet worden toegekend vergt bij uitstek een bestuurlijke afweging.

1.2 *Er zijn vijf suggesties benoemd die onderzoekswaardig zouden kunnen zijn.*

In algemene zin geldt dat *ex post* onderzoek - onderzoek achteraf, naar gerealiseerd beleid - geschikt is om het algemeen bestuur te ondersteunen in zijn controlerende rol. *Ex ante* onderzoek - onderzoek vooraf, naar voorgenomen beleid - is gericht is op de kaderstellende rol (wat is de mogelijke doorwerking van waterschapsbeleid naar de toekomst?). In het fractievoorzittersoverleg zijn samengevat de volgende vijf onderwerpen besproken die mogelijk in aanmerking zouden kunnen komen voor onderzoek door de rekenkamercommissie.

1. Organisatorische samenwerking: o.a. de aanpak van klimaatverandering heeft gevolgen voor/doorwerking op de tarieven. De vraag is wat we kunnen doen op het terrein van verdergaande, organisatorische samenwerking (zowel binnen als buiten de waterschappen) om de tarieven beheersbaar te houden.
2. KRW: er gaat veel geld om in de uitvoering van KRW-maatregelen. Niet alleen in de aanleg van bijvoorbeeld natuurvriendelijke oevers en van vispassages maar ook in de kosten van het daaraan verbonden onderhoud. Er zijn daarnaast raakvlakken met baggeren en beschoeiingen. Onderzoek zou zich kunnen richten op de (borging van de) effectiviteit van de maatregelen en of het efficiënter kan. Meer algemeen: hoe dragen de maatregelen bij aan een maatschappelijk relevant waterbeheer in verhouding tot de kosten? Er zou ook kunnen worden gekeken naar het geheel van het KRW-proces in relatie tot het behalen van de doelstellingen.

3. Grote investeringsprojecten/infrastructurele projecten: bijvoorbeeld de inrichting van grote waterbergingsgebieden (gebiedsontwikkeling Zuidelijk Westerkwartier, De Onlanden) en de effectiviteit daarvan. Kunnen we de effecten daarvan al bekijken via een onderzoek of anderszins in de vorm van een benchmark? Het beeld is dat de behoefte om terug te kijken via een onderzoek zal toenemen naarmate er meer grote projecten/investeringsvoorstellen ter besluitvorming aan het algemeen bestuur worden voorgelegd.
4. CO2 neutraal: hoe bereiken we de situatie dat we als waterschap CO2 neutraal werken, doen we genoeg/teveel, maken we de daarin de goede keuzes en wanneer bereiken we dat?
5. Prioritering combinatie werkzaamheden: we combineren diverse werkzaamheden waaronder baggeren en kadeverbetering. Welke afweging maken we daarbij en hoe hoog leggen we de lat (voor nieuwe werken)? Hoe prioriteer je in hoe je het doet/hoe voer je je werk uit? Daarbij ook kijken naar de effecten op de tarieven. Dit zou kunnen worden onderzocht door de rekenkamercommissie maar zou eventueel ook als thema met het algemeen bestuur kunnen worden besproken.

2.1 *Het algemeen bestuur is opdrachtgever voor eventueel onderzoek en stelt de commissie in.*

In de verordening is bepaald dat het algemeen bestuur opdrachtgever is voor eventuele onderzoeken. Als uit de bespreking volgt dat er een onderzoek wordt gestart formuleert het algemeen bestuur de opdracht/vraagstelling, stelt een rekenkamercommissie in (voor de duur van het onderzoek) en wijst de voorzitter en plv. voorzitter aan. De commissie bestaat uit in totaal vijf leden inclusief de voorzitter. De commissie bestaat uit interne leden en wordt desgewenst - afhankelijk van de benodigde expertise - aangevuld met externe leden.

Risico's & Kanttekeningen

1.1 *Bij voorkeur niet een te complex onderzoek*

In het fractievoorzittersoverleg is de kanttekening geplaatst dat het de bedoeling is om eerst ervaring op te doen met deze vorm van onderzoek en ervan te leren (zowel door de rekenkamercommissie als door het algemeen bestuur). Een eerste onderzoek zou daarom bij voorkeur niet te complex moeten zijn.

1.2 *Bij voorkeur geen overlap met actuele andere (ambtelijke) speerpunten*

Bij de afweging van de keuze voor een onderzoeksonderwerp wordt gewezen op twee actuele ontwikkelingen die als speerpunt door de ambtelijke organisatie worden opgepakt. Een te kiezen onderwerp in dezelfde richting ligt dan misschien minder voor de hand. Het betreft de volgende twee speerpunten:

- *assetmanagement* (beheren en onderhouden): ontwikkelen van een systeem met duidelijke afweging wat het meest optimale moment is om iets te repareren of te vervangen.
- *sober en doelmatiger sturen van organisatie*: dit ziet met name op de bedrijfsmiddelen/goederen en diensten. Hoeveel tijd en aandacht geef je aan iets om een bepaald resultaat te krijgen.

Financiën

Als tot een onderzoek wordt besloten dan zal door de rekenkamercommissie een onderzoeksopzet inclusief een indicatie van de kosten worden opgesteld en aan het algemeen bestuur worden voorgelegd. In het jaarplan 2020 is hiervoor geen budget opgenomen. Het algemeen bestuur zal aanvullend een besluit moeten nemen over het ter beschikking stellen van de benodigde middelen.

Communicatie

In het geval van een onderzoek zal over de communicatie door de rekenkamercommissie vooraf overleg plaatsvinden met één van de communicatieadviseurs.

Uitvoering

Na instelling zal de rekenkamercommissie aan de slag gaan met een onderzoeksopzet.